

ΤΣΑΓΚΑΡΑΔΑ

Τ Ο Π Ο Σ & Μ Ο Ν Ο Π Α Τ Ι Α

Είναι αχανής και αθέατη, κατάσπαρτη μέσα στο βουνό. Τα κάλλη της τα κρύβει ζηλότυπα από τον οκνηρό και φυγόπονο επισκέπτη. Μόνον όταν βαδίσεις τα καλντερίμια της ένα – ένα, θα μπορείς να ισχυριστείς ότι γνωρίζεις την Τσαγκαράδα. Μα και πάλι όχι με απόλυτη σιγουριά. Ίσως κάποιο ταπεινό, χορταριασμένο καλντεριμάκι να σου ξεφεύγει, μια παλιά βρύση, ένα ερειπωμένο σπίτι μέσα στους θάμνους και στα δέντρα.

ΚΕΙΜΕΝΟ: **ΘΕΟΦΙΛΟΣ Δ. ΜΠΑΣΓΙΟΥΡΑΚΗΣ**
ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ : **ANNA A. ΚΑΛΑΪΤΖΗ**

Κάπως έτσι, πριν από χρόνια, μου είχε συστήσει την Τσαγκαράδα ο **Κυριάκος Παπαγεωργίου**, αυτός ο φανατικός πεζοπόρος και λάτρης του Πηλίου. Πού, μετά από τόσες δεκαετίες αναρίθμητων πορειών και αναζητήσεων, εξακολουθεί ν' ανακαλύπτει στο Πήλιο άγνωστες γωνιές! Από κανένα σημείο κοντινό, μακρινό ή αντικρινό δεν μπορεί κάποιος ν' αγκαλιάσει με τα μάτια σ' όλη την έκτασή της την Τσαγκαράδα. Δεν ξέρω, βέβαια, ποια εικόνα παρουσιάζει από ψηλά, όταν κάποιος πετάει από πάνω της. Μα και πάλι πιστεύω, πως, έτσι πολύπτυχη και μακρόστενη που είναι, αρνείται να υποταχθεί στο άκοπο βλέμμα του εναέριου θεατή. Αφού είναι αδύνατον λοιπόν να μας αποκαλύψει έτσι απλά τα μυστικά της, ας σκύψουμε με υπομονή και αγάπη στο έδαφός της, χωμάτινο ή λιθόστρωτο, μουσκεμένο από την υγρασία ή στεγνό, καλυμμένο από τη σκόνη του θέρους ή τα ξερόφυλλα του φθινόπωρου. Και μετά, επιστρατεύοντας όλη την εξερευνητική μας διάθεση ας ψάξουμε όλες εκείνες τις μικρές και μεγάλες, τις συναρπαστικές και άγνωστες λεπτομέρειες που συνθέτουν αυτό τον τόσο ιδιαίτερο τόπο, έναν από τους ωραιότερους του Πηλίου και της χώρας, την **Τσαγκαράδα**. Η μυστηριώδης άγνωστη θα μας ανταμείψει πλουσιοπάροχα. Και θα την αγαπήσουμε ακόμη περισσότερο...

Χαράματα. Μια πλαγιά της Τσαγκαράδας χαμένη στο βουνό.

Πλατεία και καμπαριό της Αγ. Κυριακής.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΤΣΑΓΚΑΡΑΔΑ ΣΤΗ ΝΤΑΜΟΥΧΑΡΗ

- *Μπορούμε να γνωρίσουμε με τον κλασικό τρόπο την Τσαγκαράδα, ξεκινώντας από τα μικρά εσωτερικά και ξεκούραστα καλντερίμια, λέει ο Κυριάκος. Εκτός αν... (κάνει μια μικρή παύση γεμάτη σημασία) αισθάνεσαι έτοιμος για το διάσημο μονοπάτι της Νταμούχαρης.*

Η δικηγορίστικη πονηριά του φίλου μου έπιασε τόπο. Ήταν βέβαιος, ότι μετά από τέτοια εισαγωγή, πολύ δύσκολα θ' αντιστεκόμουν στον πειρασμό.

- *Πόσες ώρες είναι συνολικά;*

- *Ε, τίποτε δεν είναι. Σκέτος κατήφορος.*

Αυτό το τελευταίο στοιχείο ήταν ιδιαίτερα πειστικό. Τέλη του περασμένη Μάη λοιπόν παίρνουμε το δρόμο για την πλατεία της Αγ. Παρασκευής με το διάσημο πλατάνι. 100 περίπου μέτρα πριν, μπροστά στο ξενοδοχείο «Βίλλα των Ρόδων», συναντάμε την αρχή του μονοπατιού. Εξαιρετο παλιό λιθόστρωτο κατηφορίζει ανάμεσα σε σκιερά δέντρα και λουλούδια. Χαμηλά η απεραντοσύνη του Αιγαίου.

Κρύβεται ο ήλιος κάτω από τα πυκνά φυλλώματα καστανιάς. Μεγάλες κεραισιές έχουν τα κλαδιά τους λυγισμένα από το βάρος υπέρχον ξανθών και μαύρων κεραισιών.

Η άσφαλτος διακόπτει για λίγο το μονοπάτι. Μοιάζει με βίαιη παρεμβολή στην ειδυλλιακή στράτα της φύσης. Σπεύδουμε να ξεναβρούμε στην αντικρινή πλευρά του δρόμου το τόσο αγαπητό λιθόστρωτο καλντερίμι. Παίρνουμε την αριστερή του διακλάδωση, με κατεύθυνση Α-ΒΑ. (Αφήνουμε στα δεξιά μας ένα άλλο κατηφορικό καλντερίμι). Διασχίζουμε δάσος με πλατάνια, πανύψηλες ακακίες και καστανιές. Κάποιες είναι αιωνόβιες με πελώριους κορμούς. Τα δέντρα δεν κρύβουν ολότελα τη θέα. Από ξέφωτα και ανοίγματα αγναντεύουμε τμήματα της Τσαγκαράδας και του Αιγαίου, την Σκόπελο και τη Σκιάθο. Δεν λείπουν και οι αραοχτισμένες μονοκατοικίες με τις θαυμάσιες αυλές.

Προβάλλει το όμορφο εξωκλήσι του **Αγίου Ευσταθίου** πάνω από την άσφαλτο. Την διασχίζουμε για 20 περίπου μέτρα και στρίβουμε δεξιά σε τιμεντόδρομο με σχετική κίτρινη πινακίδα. Με μερικές μικροστάσεις η ξεκούραστη

διαδρομή μας μέχρι εδώ δεν έχει ξεπεράσει τα 20 λεπτά. Το καλντερίμι κατηφορίζει απότομα δίπλα σε αυλές με πανέμορφες ορτανσίες.

Ήδη όμως πλησιάζουμε στην συνοικία της **Αγίας Κυριακής**, που, μετά τις συνοικίες του **Αγ. Ταξιάρχη**, της **Αγ. Παρασκευής** και του **Αγ. Στεφάνου**, είναι η τέταρτη συνοικία της Τσαγκαράδας. Περνάμε δίπλα από το ερειπωμένο αρχοντικό του **Φοινικόπουλου**, χτισμένο με λαξευτούς γωνιόλιθους το **1878**. Μερικά μέτρα πιο κάτω, προβάλλει η μεγαλόπρεπη κρήνη του **Δημήτριου Φοινικόπουλου**. Είναι κατασκευασμένη με ορθογώνιες πελεκητές πέτρες ακριβώς έναν αιώνα πριν, τον Ιούλιο του **1907**. Υπέροχα σκαλισμένο κεφάλι λιονταριού, τριγωνικό αέτωμα και μαρμάρινη κτητορική επιγραφή προσδίδουν στην κρήνη μια λιτότητα αρχοντική. Το νερό είναι λιγυστό αλλά ωραίο και δροσερό.

Λίγο χαμηλότερα μας υποδέχεται η πλατεία της Αγ. Κυριακής. Είναι περίτεχνα στρωμένη με ορθογώνιες πελεκητές πλάκες ηλιορεϊτινες. Στο κέντρο της ορθώνεται ένα πανύψηλο αλλά όχι ιδιαίτερα μεγάλης ηλικίας πλατάνι. Σε μιαν άκρη της πλατείας διατηρείται, όρθιο ακόμη, ένα ερειπωμένο μονώροφο κτίσμα που, παρά τη φθορά του χρόνου, εξακολουθεί να αποπνέει μια παράξενη γοητεία.

- *Κάποτε ήταν ακμάζον καφενείο, λέει ο Κυριάκος.*

Λίγα λεπτά αργότερα συναντάμε τον 80χρονο **Παναγιώτη Στεργιόπουλο**, που μένει σ' ένα από τα ελάχιστα κατοικημένα σπίτια της πλατείας.

- *Αυτό το ερείπιο που βλέπετε ήταν η μπακαλοταβέρνα του Θωμά Στεργιόπουλου, του πατέρα μου. Κάποτε γνώρισε μεγάλες δόξες και ιδιαίτερα στο πανηγύρι, στις 7 του Ιούλη.*

- *Τι άλλο θυμάσαι μάστορ-Παναγιώτη;*

- *Τον κόσμο, τα γλέντια, τα μουλάρια που έφεραν ψάρια απ' τη Νταμούχαρη. Τίποτα δεν έχει απομείνει από κείνη την εποχή.*

Φέρνω τα μάτια μου ένα γύρω στην πλατεία. Δύο μόνον σπίτια κατοικούνται, μα τούτη την ώρα είναι κι αυτά σιωπηλά. Χωρίς μαγαζιά, χωρίς ανθρώπους, η πλατεία είναι βυθισμένη στη μελαγχολία, στην ερημιά. Είναι η μοναδική ανάμεσα στις τέσσερις πλατείες της Τσαγκαράδας με τόση εγκατάλειψη.

Μερικά σκαλοπάτια κάτω απ' την πλατεία μας οδηγούν στην εκκλησία της Αγίας Κυριακής. Κτίριο μεγάλων διαστάσεων με χρονολογία στο υπέρθυρο **1886**. Στις γωνίες των τοίχων και στο Ιερό διακρίνονται οι λαξευτοί γωνιόλιθοι που έχουν χρησιμοποιηθεί στην κατασκευή. Οι υπόλοιπες επιφάνειες είναι σοβαντισμένες με απαλό χρώμα σομόν, που προσδίδει στο οικοδόμημα μια αίσθηση νεοκλασικού αρχοντικού. Μερικά μέτρα μακριά από το Ιερό ορθώνεται το πετρόχτιστο, πολυώροφο καμπαναριό. Έχει ανεγερθεί το **1869** με εξαιρετική τοιχοποιία, κολονάκια και τούβλινα τοξάκια, βαρειά σιδερένια κλειδιά για δεσμάτα των τοίχων κι έναν τρουλίσκο στην κορυφή.

Χαρίζουμε στους εαυτούς μας μια λιγόλεπτη στάση στην πλατεία. Δεν είναι στάση ξεκούρασης. Πόσο να κουραστεί κανείς μετά από πεζοπορία μισής ώρας; Είναι περισσότερο μια στάση για ρεμβασμό, για συμμετοχή μας σ' αυτή την μοναχικότητα, την νόνημη ηρεμία της πλατείας, που μόνον στις 7 του Ιούλη και ίσως κάποια ακόμη μέρα του χρόνου ζωντανεύει...

Ξαναβρίσκουμε το καλντερίμι κατηφορικό, πανέμορφο, με περίτεχνα σκαλοπάτια και στροφούλες, βυθισμένο στη σκιά. Πυκνές φτέρες και καστανιές, παμπάλαια πέτρινη βρουσούλα με λιγυστό νερό. Ένα τοιμεντένιο γεφυράκι μας περνάει στην αντικρινή όχθη της ρεματιάς. Για πρώτη φορά από την αρχή της διαδρομής ανηφορίζουμε για μερικά λεπτά και φτάνουμε στην νεότευκτη συνοικία της Τσαγκαράδας, τα **Πλατανάκια**. Αγναντεύουμε το φαράγγι της Νταμούχαρης, τους οικισμούς **Μούρσει**, **Αγ. Δημήτριος** και **Κισσός**. Στο βάθος, σκαρφωμένο στον απότομο εξώστη του, διακρίνεται το **Πουρί** με την παραλία **Ελίτσα** στην ακτή.

Εγκαταλείπουμε την άχαρη σύγχρονη εποχή – και αρχιτεκτονική – και ξαναγυρίζουμε στα παλιά, στο σκιερό, πολύ κατηφορικό και περίτεχνα κατασκευασμένο καλντερίμι, που τόσο πολύ έχουμε συνηθίσει και αγαπήσει.

Μετά το δάος ξαναβαίνουμε στο φως. Αποκαλύπτεται η παραλία **Παπά - Νερό** και οι κόλποι του **Αη-Γιάννη**. Η βλάστηση χαμηλώνει, γίνεται θαμνώδης με πουρνάρια, μυρτιές, δάφνες, φυλίκια, σπάρατα και αγριελιές. Συναντάμε ξύλινο κιάσκι θέας και ξεκούρασης. Κάτω από το κιάσκι συνεχίζει το αμυγές καλντερίμι της

Τμήμα από το περίφημο παλιό καλντερίμι Τσαγκαράδας – Νταμούχαρης.

Νταμούχαρης, αυτή η παμπάλαια λίθινη στράτα που ένωσε το εσωτερικό της Τσαγκαράδας με τις ακτές. Αρχίζουμε να κατηφορίζουμε, ωστόσο, 100 περίπου μέτρα μετά το κιάσκι, σε μια κλειστή δεξιά στροφή, ο Κυριάκος σταματάει.

- Σε πειράζει να ταλαιπωρηθείς λίγα λεπτά;

Γιατί να με πειράζει; Μετά από τόσα χρόνια που γνωρίζω τον Κυριάκο έχω πεισθεί, πως όταν προτείνει κάτι, αξίζει οποιαδήποτε μικρή ή μεγάλη ταλαιπωρία. Ο φίλος μου λοιπόν εγκαταλείπει προσωρινά το καλντερίμι, εισχω-

ρει αριστερά μέσα στα πουρνάρια και ανοίγει δρόμο με τα χέρια σ' ένα έδαφος δύσβατο και δυσπρόσιτο, που κάποτε πρέπει να ήταν μονοπάτι, μα τώρα πια έχει κλείσει από χρόνια. Ένα πεντάλεπτο σχεδόν κρατάει η μάχη με αγκαθωτούς θάμνους και πουρνάρια, γεμίζουν τα χέρια μας γρατζουνιές. Πρώτη φορά έχω ακολουθήσει σε τόσο αφιλόξενο τόπο τον Κυριάκο. Μα και πρώτη φορά αντικρύζουν τα μάτια μου μια τέτοια απρόσμενη, τέτοια μοναδική εικόνα της Νταμούχαρης. Καμιά θέα από ποι-

Η μυστική θέα της Νταμούχαρης, τρόπαιο πολύτιμο σ' όποιον κατορθώσει ν' ανακαλύψει και να διασχίσει το πουρναροσκέπαστο μονοπάτι.

λαιους λίθους φυτεμένους βαθειά μέσα στη γη. Δύο ώρες μετά την αναχώρησή μας από την Αγία Παρασκευή φτάνουμε στην ακτή, με πολλές όμως ενδιάμεσες στάσεις που ξεπερνούν τη μισή ώρα συνολικά.

- *Να τηλεφωνήσω να έρθουν να μας πάρουν, λέει ο Κυριάκος. Εκτός εάν...*

- *Εκτός εάν τι, τον ρωτάω.*

- *Να, αν θέλεις να συνεχίσουμε την παράκτια διαδρομή ως την παραλία της Φακίστρας και τους γκρεμούς του Κρηφού Σχολειού. Δεν είναι μακριά.*

Ανηφορίζουμε μερικές εκατοντάδες μέτρα το καλντερίμι και σε κάποιο σημείο λοξεύουμε αριστερά σ' ένα στενό μονοπάτι μέσα σε πουρνάρια. Σε μισό λεπτό φτάνουμε σε ξύλινο κιόσκι θέας, πάνω απ' τη βραχώδη ακτή. Κατηφορίζουμε έναν χωματόδρομο που, φτάνοντας σε μια ρηχή ρεματιά, μετατρέπεται σε μονοπάτι σηματοδοτημένο στους βράχους με κόκκινη μπογιά. Διασχίζουμε θαμνώδη βλάστηση με μόνιμο σύντροφο τον ήχο των κυμάτων στους βράχους της ακτής. Περνάμε δίπλα από το εξωκλήσι του Αγ. Αντωνίου κι ένα λεπτό αργότερα από του Αγ. Αθανασίου. Η στέγη του, καθώς κι ένα τμήμα των τοίχων έχουν καταρρεύσει. Η αρχική θαμνώδης βλάστηση έχει ήδη μετατραπεί σε πυκνή ζούγκλα από πουρνάρια, άριες και ρείκια, χρυσόξυλα, αγριοκαστανιές, κουμαριές αλλά και ελιόδεντρα, που αν και απεριποίητα, είναι φορτωμένα με καρπό. Με ελάχιστη υψομετρική διαφορά το μονοπάτι μας είναι ξεκούραστο, σκιερό και πολύ ευχάριστο. Κάποια στιγμή φαρδαίνει λίγο, γίνεται χωματόδρομος. Ένα σχεδόν χιλιόμετρο μετά ο δρομίσκος συναντιέται στ' αριστερά του μ' ένα καινούργιοφτιαγμένο καλντερίμι. Με χαλαρό ρυθμό έχουμε χρειαστεί ένα 40λεπτο από την Νταμούχαρη μέχρι εδώ.

- *Ας κάνουμε μια παράκαμψη ως τη βραχοσπηλιά της Παναγιάς της Μεγαλομάτας, λέει ο Κυριάκος.*

Κατηφορίζει με πολύ έντονη κλίση το καλντερίμι. Λίγο αργότερα γίνεται χωμάτινο μονοπάτι και στο τελευταίο του τμήμα ακολουθεί

οδηποτε άλλο σημείο της διάσημης ακτής δεν μπορεί να συγκριθεί με τούτη την ανεπανάληπτη κάτοψη, την τόσο καλά κρυμμένη μέσα σ' αυτό τον αγριότοπο.

- *Αυτή είναι η μυστική θέα της Νταμούχαρης, λέει ο Κυριάκος και προσθέτει: «Άλλα τα χείλη των ευσεβών».*

- *Και χαλάλι οι τόσες γρατζουνιές, συμπληρώνω εγώ.*

Στο καλντερίμι της Νταμούχαρης και πάλι. Κατηφορικό, ελικοειδές, υπέροχο, με παμπά-

Η σπηλιά με το ασκπταριό, δίπλα στο εξωκκλήσι της Μεγαλομάτας.(επάνω)

Ο βραχώδης κολπίσκος μέσα από τα άδυστα του σπηλαιώδους ναΐσκου της Παναγιάς της Μεγαλομάτας.

για μερικά μέτρα την δύσβατη κοίτη ενός στεγνού μικρορρέματος. Τα κύματα που ακούγονταν, αθέατα μέχρι τώρα, αποκαλύπτονται να σκάζουν αφρισμένα στους αφιλόξενους βράχους και στις επικίνδυνες ξέρες του κολπίσκου. Ακριβώς από πάνω, στο χείλος του γκρεμού, είναι χαραγμένο ένα στενό και επίφοβο μονοπάτι. Στο τελευταίο του τμήμα η προστατευτική σιδεριά έχει ξηλωθεί και χάσκει στο γκρεμό. Πρέπει και πάλι να τοποθετηθούν σταθερά στηρίγματα, γιατί αυτά τα τρία περίπου μέτρα στην ολισθηρή και ελαφρώς επικλινή επιφάνεια του βράχου είναι επικίνδυνα.

Το μονοπάτι μας οδηγεί αρχικά σε υπερψωμένη βραχοσπηλιά με φτωχό σταλακτιτικό διάκοσμο και τοιχαλάκι με ξερολιθιά. Αμέσως μετά μερικά σκαλοπάτια μας φέρνουν στο εσωτερικό του σπηλαιώδους εξωκκλησιού της Παναγιάς της Μεγαλομάτας. Εδώ βρέθηκε παλιά η ομώνυμη εικόνα που φυλάσσεται σήμερα στην Τσαγκαράδα. Σύμφωνα με την τοπική παράδοση σ' αυτό το απόκοσμο ησυχαστήριο

ζούσε στα χρόνια της σκλαβιάς ένας καλόγερος ερημίτης, που μάθαινε λίγα κολυβογράμματα σ' όσα Τσαγκαραδιωτόπουλα είχαν τη θέληση και τον τρόπο να φτάσουν μέχρι εκεί. Ο σχετικός θρύλος τελειώνει αναφέροντας, πως τούτο τον καλόγερο τον σκότωσαν κάποτε οι ληστοπειρατές που πάτησαν το κονάκι του, εξοργισμένοι που δεν βρήκαν τους θησαυρούς που περίμεναν να βρουν. ⁽¹⁾

Η ανηφορική επιστροφή ως την αρχή του καλντεριμιού διαρκεί σχεδόν 6 λεπτά. Μερικές δεκάδες μέτρα μετά ο χωματόδρομος τερματίζει σ' ένα μικρό ασφάλτινο πλάτωμα. Βρισκόμαστε πάνω από την περίφημη παραλία της **Φακίστρας**. Για να φτάσουμε όμως ως εκεί πρέπει να κατηφορίσουμε, τουλάχιστον για ένα 10λεπτο, το πολύ κατηφορικό καινούργιο καλντερίμι και μετά το μονοπάτι. Στο τέρμα είναι βέβαιο πως θ' αποζημιωθούμε απόλυτα γι' αυτή τη μικρή ταλαιπωρία. Μας περιμένει μια θαυμάσια αμμουδιά, διάφανα νερά κι ένα συνολικό τοπίο εκπληκτικό. Και μάλιστα χωρίς

Ο υπέροχος κόλπος της Φακίστρας, προσβάσιμος μόνον από την θάλασσα ή με μονοπάτι.

ΦΩΤ. ΑΡΧΕΙΟ - ΕΝ. ΘΑΛΛΩ

**Το παραδοσιακό κατάλυμα Θαλλώ, ένας ξενώνας μικρός, φιλόξενος και ζεστός.
Το παλιό μονότοξο γεφύρι, κάτω από το μονοπάτι του Ξουριχτιού. (δεξιά)**

τις συνθήκες συνωστισμού που επικρατούν στις διάσημες πηλιορεϊτικές παραλίες.

Με τις διάφορες μικροστάσεις και παρεκκλίσεις έχουμε ξεπεράσει τις 4 ώρες αφότου ξεκινήσαμε από την συνοικία της Αγ. Παρασκευής. Αν και πολύωρη η διαδρομή, δεν μπορεί να θεωρηθεί ούτε δύσκολη, ούτε κουραστική. Η συνολική εμπειρία από τα τόσα ποικίλα και πανέμορφα τοπία είναι μοναδική.

ΣΥΝΤΟΜΕΣ, ΩΡΑΙΕΣ ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ

Το μονοπάτι του Ξουριχτιού

Είναι πολύ δύσκολο ν' αποφανθούμε ποια εποχή του χρόνου είναι το Πήλιο ομορφότερο. Η φθινοπωρινή του εικόνα, ωστόσο, είναι η πιο θεαματική, ρομαντική, ονειρική. Είναι η εποχή της χρωματικής έκρηξης της φύσης, που αποτυπώνεται στα πολυποικίλα φυλλοβόλα δέντρα, τα χρυσόξυλα, τα πλατάνια, τις οξυές και βαλανιδιές και ακόμη τις κερασιές, καστανιές και καρυδιές.

Αυτή την εποχή, πρώτο δεκαήμερο του Νο-

έμβρη, επισκεπτόμαστε και πάλι την Τσαγκαράδα. Επιλέγουμε αρχικά να μείνουμε στο παραδοσιακό κατάλυμα **Θαλλώ**. Βρίσκεται πάνω στο δρόμο Βόλου – Τσαγκαράδας, στο ενδιάμεσο περίπου των συνοικιών Αγ. Στεφάνου και Αγ. Παρασκευής. Αυτό ήταν το πατρικό σπίτι του **Θοδωρή Πρίντζη**, καθηγητή Φυσικής στο Λύκειο Τσαγκαράδας. Χτισμένο στο α΄ μισό του 20^{ου} αιώνα, το οίκημα μετατράπηκε τα Χριστούγεννα του 2004 από τον Θοδωρή, σ' έναν μικρό, υπέροχο ξενώνα 5 δωματίων.

Ο αύλειος χώρος είναι μια προέκταση της φύσης του Πηλίου. Τραπεζία με πλάκα πηλιορεϊτική, καμέλιες, ορτανυσιές και κρεβατίνα κληματαριάς. Δίπλα το δάσος και στον ορίζοντα η γαλανή επιφάνεια του Αιγαίου.

Ο Θοδωρή και η **Ελένη** μας υποδέχονται στην μικρή αίθουσα καθιστικού και πρωινού με το αναμμένο τζάκι, την κομψή επίπλωση, τα χειροποίητα χαλιά και φωτιστικά. Δύο από τα δωμάτια έχουν τζάκι, ενώ όλα αποπνέουν μια αίσθηση λεπτού γούστου και αρχοντιάς.

Με ορμητήριο λοιπόν τη Θαλλώ ξεκινάμε την περιπλάνησή μας στα μονοπάτια και καλ-

Η στέργα στον αυχένα του Ξουρικτιού, διακοσμημένη με τα χρώματα των φθινοπωρινών
Ξερόφυλλων.

Το μαγευτικό καλντεριμάκι από την στέρνα στο Ξουρίτσι.

Η διαδρομή προς το εξωκκλήσι του «Άθωνα» αποκαλύπτει εξαιρετικές φθινοπωρινές εικόνες σε αιωνόβιο καστανοδάσος.

ΦΩΤ. Μ. ΠΟΡΝΑΛΗΣ

ντερίμα της Τσαγκαράδας. Είναι μαζί μας και ο **Θανάσης Παντές**, ιδεολόγος φυσιολάτρης και πεζογράφος. Τα τελευταία χρόνια προσφέρει υπηρεσίες εναλλακτικού τουρισμού σε ελληνικό και διεθνές κοινό στις περιοχές κυρίως των Μετεώρων, του Ζαγοριού και του Πηλίου.

Ξεκινάμε από την είσοδο του χωριού. Εδώ, δίπλα στην πινακίδα με την ένδειξη «**Τσαγκαράδα**», υπάρχει και μια μικρότερη, που σηματοδοτεί την κατεύθυνση προς «**Παλιό Γεφύρι**». Ένα πανέμορφο στενό καλντεριμάκι κατηφορίζει από την ασφαλτο και σε τρία – τέσσερα λεπτά φτάνει στην κοίτη της ρεματιάς, που αργότερα εξελίσσεται στο **Φαράγγι του Μυλοποτάμου**, το βαθύτερο του Πηλίου. Ανάλογα με την ανομβρία που επικρατεί, η ρεματιά έχει ικανοποιητική ροή νερού. Ωραίο πέτρινο γεφύρι, πολύχρωμα πλατάνια και σκλήθρα με πανύψηλους, ευθυτενείς κορμούς. Στην αντικρινή όχθη κιάσκι με βρυσούλα. Τόπος καταπληκτικός για όλη την οικογένεια. Ανηφορίζουμε στην ασφαλτο και 150 μέτρα μετά βρισκόμαστε το καλντερίμι προς το **Ξουρίτσι**. Για ένα πεντάλεπτο ανήφορος συνεχής. Παμπάλαιο το καλντερίμι, εξαφανισμένο σε πολλά σημεία κάτω από παχύ στρώμα ξερόφυλλων καστανιάς. Αργότερα γίνεται επίπεδο και χωμάτινο με ωραία θέα στην Τσαγκαράδα και στο Αιγαίο.

Σε 25 περίπου λεπτά από την αρχή της διαδρομής φτάνουμε σε μικρό πλάτωμα με υψόμετρο 500 μέτρων. Θέα στο Ξουρίτσι, καινούργιο ξύλινο κιάσκι, πηγή με άφθονο βουνίσιο νερό που ρέει σε μικρή στρόγγυλη πισίνα. Ωραίος τόπος ρεμβασιμού και ξεκούρασης, δεν λείπουν όμως και τα σκουπίδια, δείγμα αδιάψευστο του «πολιτισμού» των Νεοελλήνων. 40 μέτρα μετά ανηφορίζει δεξιά το καλντερίμι προς **Μηλιές**. Διασχίζουμε κτήματα με μηλιές, κερασιές και καστανιές. Βυθίζονται τα βήματά μας στο μαλακό χαλί της φύσης, στα πολύχρωμα ξερόφυλλα. Αίσθηση μοναδική, δεν συγκρίνεται με κανένα χειροποίητο χαλί. Η «εξέλιξη» όμως παραμονεύει. Λίγο πιο πάνω χάνεται η μαγεία του καλντεριμιού, φτάνουμε σε ασφαλτόδρομο, σε άχαρα ημιτελή κτίσματα με τιμμένο και με τούβλο. Απομακρυνόμαστε στα γρήγορα και εισχωρούμε σε εκτεταμένο καστανόδασος με αρκετές καστανιές. 20 λεπτά μετά βρισκόμαστε σε αυχένα με χαμηλή βλάστηση, πάνω απ' το Ξουρίτσι. Εδώ είναι το ξωκκλήσι του **Αγίου Δημητρίου** αλλά κι ένα χαρακτηριστικό τρίστοατο. Δεξιά ο χωματόδρομος ανηφορίζει προς τα Χάνια, στην ευθεία το μονοπάτι κατευθύνεται προς Μηλιές και αριστερά ο δρόμος χαμηλώνει στο Ξουρίτσι.

Το περίφημο ξυλόγλυπτο τέμπλο από τον ναό των Ταξιαρχών. Οι λεπτομέρειες αποκαλύπτουν την έξοχη τεχνική.

ΑΠΟ ΤΟΝ ΑΓ. ΤΑΞΙΑΡΧΗ ΣΤΗΝ ΑΓ. ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

Ο πρώτος μεγάλος ναός που συναντάει ο επισκέπτης της Τσαγκαράδας, αριστερά πάνω από το δρόμο, είναι των **Αγίων Αποστόλων**, του 1760. Η πρώτη, ωστόσο, συνοικία είναι των **Ταξιαρχών**, με την ομώνυμη πλατεία και εκκλησία. Πανέμορφη είναι η πλατεία με έξοχη πλακόστρωση. Γι' αυτές τις πλατείες του Πηλίου ο **Γιάννης Κίζης** αναφέρει, ότι «*διαμορφώνονταν στη συμβολή των βασικών αρτηριών και ήταν, ως τον όψιμο 19^ο αιώνα, λιθόστρωτες με πέτρες σφηνωμένες στο χώμα με την τεχνική του καλντεριμιού, ώστε να αντέχουν στη διέλευση των υποζυγίων, που βέβαια αποτελούσαν το αποκλειστικό μεταφορικό μέσο της χερσαίας διακίνησης των προϊόντων... Οι πλακοστρώσεις των πλατειών στη σημερινή τους μορφή, με σχιστόπλακες όπου δεν ανεβαίνουν ζώα, είναι έργα του 19^{ου} και των αρχών του 20^{ου} αιώνα*». ⁽²⁾

Πολλά ακόμη στοιχεία μας εντυπωσιάζουν

στην πλατεία. Στο κέντρο της δεσπόζει μια τετράπλευρη μαρμάρινη κρήνη, διακοσμημένη σε κάθε πλευρά με ανάγλυφες παραστάσεις. Είναι δωρεά του **Νικόλαου Νανόπουλου** από το 1909 και από τους 4 κρουνοί της ρέει άφθονο νερό. Μερικά μέτρα δεξιάτερα επιβάλλεται καταλυτικά στην μικρή πλατεία ένα πλατάνι με γιγάντιες διαστάσεις. Με τον **Γιώργο Γαντόπουλο** από την διπλανή ταβερνούλα «**Καλύβι**» μετράμε την περίμετρο του κορμού ακριβώς πάνω από το έδαφος. Ξεπερνάει τα **17 μέτρα!**

Απέναντι απ' αυτό το μνημείο της φύσης ορθώνεται ένα μνημείο της Ορθοδοξίας, ο ναός των **Ταξιαρχών** του 1746. Επισκεπτόμαστε με τον **παπά - Παναγιώτη** το εσωτερικό και εντυπωσιαζόμαστε από το περίφημο ξυλόγλυπτο τέμπλο με το βαθύτατο σκάλισμα και την πληθώρα των παραστάσεων.

Η πλατεία των Ταξιαρχών, ωστόσο, εκτός από τα άμεσα ορατά μνημεία της έχει κι άλλες χάρες, αθέατες. Είναι τα μεζεδάκια και οι λιχουδιές που κρύβουν τα δύο ταβερνάκια, το **Καλύβι** και το **Αγνάντι**.

Χαρούμενες παιδικές στιγμές, πλάι στην τετράπλευρη μαρμάρινη κρήνη της πανέμορφης πλατείας των Αγίων Ταξιαρχών.

Τμήμα του εξαιρετικού χώρου της ταβέρνας «Αγνάντι», στην πλατεία Ταξιαρχών.

Την ώρα που τελειώνει το σχολείο γεμίζει ο τόπος με σιλουέττες παιδιών και χαρούμενες φωνές.

Το καλύβι, με την καλή παραδοσιακή του κουζίνα, μας είναι γνωστό από παλιά. Τούτη τη φορά, λοιπόν, λέμε να γνωρίσουμε το Αγνάντι.

Μας κερδίζει η φινέτσα της αίθουσας με τον έξοχο συνδυασμό των χρωματικών τόνων, τα λεπτεπίλεπτα ζωγραφικά μοτίβα στους τοίχους, την υπέροχη διασκόπηση. Μέσα από τις σιδεριές των μεγάλων παραθύρων μας γοητεύει η εικόνα της πλατείας, η θέα των έξοχών και του Ξουριχτιού.

Στο «ΑΓΝΑΝΤΙ» ο **Κωνσταντίνος Πάνος** δημιουργεί γεύσεις μοναδικής έμπνευσης, σχεδόν εξωτικές και, ανάμεσά τους, ψαρονέφρι με πράσο και σύκο, κουνέλι μεμανιτάρια (μαύρες τρομπέτες), σπάλα αρνίσια με θυμάρι και μέλι, μοσχάρι, με λιαστές ντομάτες και καπνιστό τυρί.

Με γαστρονομική παιδεία από μητέρα και γιαγιά ο Κωνσταντίνος, με σπουδές σε Θεσ/νίκη, Ναύπλιο και Ιταλία αλλά και 9χρονη εμπειρία σεφ στην Βαρκελώνη. Τον ρωτώ πως θα χαρακτήριζε την κουζίνα του. «Μεσόγειος»!, μου απαντάει μονολεκτικά.

Μετά την ξενάγησή μας στα «γαστρονομικά αξιοθέατα» της πλατείας ξεκινάμε με τον Θανάση την περιφέρημη παλιά στράτα που συνδέει

τους Ταξιάρχες με την Αγ. Παρασκευή. Έξοχο κατηφορικό καλντερίμι, στο πλάι αυλάκι με νερό, πολύχρωμα δέντρα και ξεροφύλλα. Μέρα συννεφιασμένη και υγρή, ένα τέλειο φθινοπωριάτικο σκηνικό. Πολύ γρήγορα συναντάμε το πάλαι ποτέ «**Καρτάλειον Δημοτικόν Σχολείον**», ένα νεοκλασικό μεγάλων διαστάσεων, με δύο τριγωνικά αετώματα, πελεκητούς γωνιόλιθους και δυο λιθανάγλυφα με δικέφαλους αετούς. Δυστυχώς το εξαίρετο αυτό οίκημα ρημάζει αβοήθητο στο χρόνο.

Εύλινο γεφυράκι στ' αριστερά, πελώριες καστανιές, σπίντια διάσπαρτα μέσα στη φύση, με ωραίες αυλές. Από κάποια σημεία διακρίνονται οι Β. Σποράδες και το Αιγαίο. Για λίγο ανηφορίζουμε. Οι υψομετρικές διακυμάνσεις, ωστόσο, είναι ελαφρές η διαδρομή είναι πάντα ξεκούραστη και απαραμίλλης ομορφιάς. Ένα καλντεριμάκι αριστερά βγαίνει στην άσφαλτο. Εμείς συνεχίζουμε ευθεία. Περνάμε μπροστά από ένα εντυπωσιακό αρχοντικό του **1850** με παράθυρα σιδερόφρακτα στον όροφο. Το μεσιανό παράθυρο, ψηλά πάνω από την είσοδο, φέρει κυρτωμένα σίδερα, που έδιναν στους ενοίκους την δυνατότητα να βγάζουν προς τα

«Λιόπουρνο». Το χαρακτηριστικό και πανέμορφο, χριστουγεννιάτικο δέντρο της Τσαγκαράδας. Στο καταπληκτικό καλντερίμι Ταξιαρχών. Αγ. Παρασκευής. (κάτω και αριστερά)

Το κτίριο της περίφημης Νανοπούλειας Σκολής, που σήμερα χρησιμοποιείται ως Σχολείο Δημοτικό.

έξω το κεφάλι, για να διαπιστώνουν την ταυτότητα του επισκέπτη που χτυπούσε την πόρτα του σπιτιού. Στην πρόσοψη διακρίνουμε ποικίλα λιθανάγλυφα: σταυρό, ρόδακες, δικέφαλο αετό, περιστέρια, σταφύλια, ψάρια. Υπάρχουν ακόμη ανάγλυφες οι φυσιολογικές των αφεντικών, αριστερά της εισόδου της οικοδέσποινας και δεξιά του οικοδεσπότη, ενώ πιο πάνω ξεχωρίζει μια μυστακοφόρος κεφαλή, ίσως του πρωτομάστορα.

Περνάμε δίπλα από μεγάλες αυλές, οπωροφόρα δέντρα, γρασιδι και λουλούδια, ένα σπίτι του **1940** με ακτινίδια. Αμέσως μετά ένα καλντεριμάκι ανηφορίζει αριστερά σε κρήνη του **1934** με μεγάλο πλατάνι. Εμείς συνεχίζουμε δεξιά με πινακιδούλα προς **Αγ. Παρασκευή** και **Αγ. Παντελεήμονα**. Στενό, πανέμορφο, χορταριασμένο το καλντερίμι. Ένα κόκκινο βελάκι μας οδηγεί αριστερά. Περνάμε δίπλα από ωραιότατο νεοκλασικό με πέτρες πελεκητές. Στην κεντρική «πέτρα-κλειδί», πάνω από την είσοδο διακρίνουμε την χρονολογία **1928**.

Το σπίτι είναι καλοσυντηρημένο, με θαυμάσια πλακόστρωτη αυλή και θέα ορθάνοιχτη στο πέλαγος. Αμέσως μετά φτάνουμε στην άσφαλτο, κατευθυνόμαστε για 20 μέτρα αριστερά και ξαναβρίσκουμε το καλντερίμι. Κατευθυνόμαστε δεξιά και στη συνέχεια απότομα αριστερά.

Πάμπολλες καστανιές, μεγάλες και μικρές. Αμέτρητα κάστανα, πεσμένα στα ξερόφυλλα. Κυκλάμινα, ρεματιά χωρίς νερό, τιμεντένιο γεφυράκι. Ανηφορίζουμε μερικές δεκάδες μέτρα και φτάνουμε στο εκκλησάκι του **Αγ. Παντελεήμονα**. Ακριβώς από πάνω είναι η παλιά ονομαστή **Αχιλλοπούλειος Εμπορική Σχολή Τσαγκαράδας**, που σήμερα στεγάζει το **Γυμνάσιο και το Λύκειο**. 100 μέτρα πιο πάνω είναι το εκπληκτικό κτίριο της περιφημής **Νανοπούλειας Σχολής**, του **1909**, που σήμερα χρησιμεύει ως **Δημοτικό**. Την ώρα τούτη σχολάνε τα παιδιά, γεμίζει ο τόπος με χαρούμενες φωνές. Παρατηρώ αυτά τα παιδιά να τρέχουν σαν ζαρνιάκια μέσα στη φύση του βουνού, να βηματίζουν χαρούμενα στα παμπάλαια καλντερίμια. Και κάνω μερικές αναπόφευκτες συγκρίσεις με τα παιδάκια των πόλεων, στις τιμεντένιες αυλές των σχολείων, στα συνωστισιμένα πεζοδρόμια, στα καουσαέρια, στα αυτοκίνητα...

Βρισκόμαστε ήδη πολύ κοντά στον προορισμό μας. Από την δεξιά γωνία του Σχολείου συνεχίζουμε το καλντερίμι, περνώντας δίπλα από μεγάλα και ωραία σπίτια με αυλές. Εδώ είναι και το ξενοδοχείο «**Ο ΧΑΜΕΝΟΣ ΜΟΝΟΚΕΡΩΣ**» (**THE LOST UNICORN**).

ΦΩΤ. ΑΡΧΕΙΟ ΞΑΜ. ΜΟΝΟΚΕΡΩ

Τμήμα εσωτερικής σάλας και τμήμα του εστιατορίου του ξενοδοχείου «Χαμένος Μονόκερως»

Η ιστορία του ξεκινάει το 1890, όταν ήταν ένα πανέμορφο νεοκλασικό αρχοντικό. Το 1952 λειτούργησε ως το πρώτο ξενοδοχείο της περιοχής. Μετά από εκτεταμένες ανακαινίσεις ξανάνοιξε τις πόρτες του το 1997 ως πολυτελής πανσιόν Αγγλικού στυλ. Η βρεταννή Κλαίρ και ο Έλληνας σύζυγός της Χρήστος Μάρτζιος, με πολυετή διευθυντική εμπειρία σε μεγάλα ξενοδοχεία, προσφέρουν εξυπηρέτηση υψηλού επιπέδου στους επισκέπτες τους.

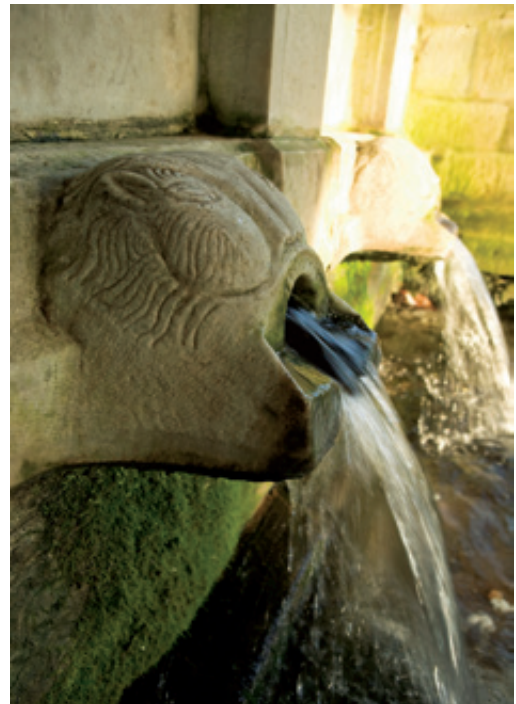
Χαμένο μέσα στο πράσινο και επιπλωμένο με μοναδικές αντίκες από Αγγλία και Ελλάδα το ξενοδοχείο διαθέτει οχτώ ρομαντικά υπνοδωμάτια με θέα στη θάλασσα ή στο βουνό. Αριστοκρατικό με βικτωριανό τζάκι, τραπέζα με κόκκινες βελούδινες καρέκλες και κρυστάλλινους πολυέλαιους, βιβλιοθήκη με κουνιστές πολυθρόνες, δροσερές βεράντες. Το γεύμα στον Μονόκερω είναι αληθινή εμπειρία. Ξεχωρίσαμε το μοσχαρίσιο φιλέτο με σάλτσα άγριων μανιταριών, το αργοψημένο αρνάκι με δεντρολίβανο και σκόρδο, το φιλέτο σολωμού με σάλτσα σαφράν. Διάσημο είναι το τσιζκέικ

λευκής και μαύρης σοκολάτας καθώς και το εγγλέζικο πρωινό.

50 μέτρα μετά το ξενοδοχείο μας υποδέχεται η πασίγνωστη πλατεία της Αγ. Παρασκευής με την ομώνυμη εκκλησία, χτισμένη αρχικά το 1719 και ανακαινισμένη το 1909. Εμβληματικό μνημείο της πλατείας είναι ο ονομαστός **χιλιόχρονος πλάτανος**. Η περίμετρος του κορμού που υπέρκειται της πλατείας φτάνει τα **14 μέτρα**, ενώ το αθέατο τμήμα κάτω απ' την πλατεία είναι βέβαια μεγαλύτερο. Τεράστια είναι και η ομπρέλλα των κλαδιών που καλύπτει όλο τον χώρο της πλατείας. Έχουμε λοιπόν ολοκληρώσει το πιο διάσημο εσωτερικό μονοπάτι της Τσαγκαράδας, με πληθώρα εναλλαγών και εικόνων από την φύση και την αρχιτεκτονική φυσιογνωμία του χωριού. Με τις συνεχείς στάσεις για παρατήρηση και φωτογράφιση χρειαστήκαμε σχεδόν δυο ώρες, ενώ ο καθαρός χρόνος πορείας δεν ξεπερνάει τα 30 λεπτά. Ποιος όμως δεν θα ήθελε να παρατείνει λίγο αυτή την ονειρεμένη διαδρομή;

Φθινοπωρινή εικόνα της διάσημης πλατείας της Αγ. Παρασκευής με το χιλιόχρονο πλατάνι.
Αναρίθμητες οι βρύσες της Τσαγκαράδας, όλες με υπέροχο βουνίσιο νερό.

Το ξωκκλήσι του Αγ. Αθανασίου του εν Άθω, μέσα στις ομίχλες του δάσους της οξυάς. Τοπίο στην ομίχλη. Διαδρομή προς τον Άθωνα με όλη τη μαγεία της δασικής διαδρομής. (αριστερά)

ΠΡΟΣ ΑΓ. ΑΘΑΝΑΣΙΟ, ΤΟΝ ΕΝ ΑΘΩ

Σημερώνει μια μέρα τυπικά φθινοπωρινή, συννεφιασμένη και βροχερή. Είναι ελάχιστα ευνοϊκή για πεζοπορία και φωτογράφιση. Αποφασίζουμε λοιπόν να κινηθούμε με αυτοκίνητο. Λίγο πριν από τον ξενώνα μας ένας δρομίσκος ανηφορίζει προς το βουνό με πινακίδα προς το εκκλησιάκι του Αγ. Αθανασίου και το ξενοδοχείο «12 μήνες». 600 μέτρα μετά ο τσιμεντόδρομος διασχίζει τις εγκαταστάσεις του νεότευκτου ξενοδοχείου και μεταβάλλεται σε δασικό, λασπωμένο χωματόδρομο. Εισδύουμε στις ομίχλες του καστανοδάσους, πολύχρωμου, πανέμορφου, μουσκεμένου απ' τη βροχή. Το φθινόπωρο του Πηλίου σ' όλο του το μεγαλείο. Κερδίζουμε υψόμετρο, αραιώνουν οι καστανιές και αρχίζουν οι οξυές. Καθώς ο δείκτης του οδομέτρου δείχνει **4,5 χλμ.** από την ασφαλτο, φτάνουμε στα **750 μέτρα** σ' ένα όμορφο ξέφωτο, σκεπασμένο με ξερόφυλλα οξυάς. Μερικές δεκάδες μέτρα χαμηλότερα προβάλλει, σαν

μέσα από ρομαντικό πίνακα, το μικροσκοπικό ξωκκλήσι του Αγ. Αθανασίου του εν Άθω, του «Άθωνα», όπως είναι γνωστότερο στο χωριό.

Χτισμένο με πέτρα και σκεπασμένο με πλάκα το εκκλησιάκι έχει οικοδομηθεί σ' αυτό τον απόμακρο βουνίσιο τόπο τον Σεπτέμβριο του **1888** «δαπάνη της δεσποσύνης Μαρίας Δημητρίου Καπετανοπούλου». Η κτητορική επιγραφή είναι χαραγμένη σε εντοιχισμένη μαρμάρινη πλάκα στο υπέρθυρο του ναΐσκου. Ο περιβάλλον χώρος είναι υπέροχος με πετρόχτιστη κρήνη, παγκάκια και πάμπολλα τραπέζια, άλλα πέτρινα και άλλα ξύλινα.

Αν συνεχίσουμε από το ξωκκλήσι βρίσκουμε κι άλλη, κατηφορική και δύσβατη επίσης διαδρομή, που μας οδηγεί και πάλι, μετά από 3.5 χλμ. ακριβώς στην Τσαγκαράδα, πάνω ακριβώς από την πλατεία των Ταξιαρχών. Εκεί βρίσκεται και η αφητηρία του καλντεριμιού προς Αθήνα, που, μετά από λίγο, κόβεται απ' το δρόμο.

Αυθεντική φθινοπωρινή εικόνα στον
Άθωνα, στον δασικό χώρο αναψυχής.

ΑΓ. ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ – ΑΗ. ΓΙΩΡΓΗΣ

Κάτω από την πλατεία της Αγ. Παρασκευής βρίσκεται η μεγάλη σκεπαστή κρήνη του 1890. Από τα δυο στόμια των λεόντων τρέχει ασίγαστο, άφθονο νερό. Από εδώ κατηφορίζει ένα υπέροχο φυλλοσκέπαστο καλντερίμι, με πέτρες ολισθηρές εξαιτίας της βροχής. Ολόγυρα η φύση είναι φοβερή. Πανύψηλα πλατάνια και καστανιές, κισσοί που σκαρφαλώνουν στους κορμούς, ρυάκι με νερό και ξύλινο γεφυράκι. Όλη η ομορφιά του φθινοπώρου είναι εδώ. Αφήνουμε δεξιά μας το γεφυράκι και ανηφορίζουμε σε στενό μονοπάτι. Παράκαμψη μερικών μέτρων στ' αριστερά μας οδηγεί σε εγκαταλελειμμένο νεοκλασικό του 1953 με μαρμάρινα φουρούσια λαξευτά. Λίγο πιο κάτω μια νέα παράκαμψη μας οδηγεί σε νεοκλασικό μεγάλων διαστάσεων με ισόγειο και δυο ορόφους, μπαλκόνι με διπλά μαρμάρινα σκαλιστά φουρούσια, σιδερένια πόρτα και μεγάλα ορθογώνια παράθυρα. Πλακόστρωτη αυλή,

γωνιόλιθοι λαξευτοί και ανακουφιστικά πέτρινα τοξάκια στα παράθυρα του ισογείου.

Συνεχίζει πάντα κατηφορικό το καλντερίμι άλλοτε ανάμεσα σε ζούγκλα και άλλοτε δίπλα σε κτήματα με αραιοχτισμένα νεοκλασικά. Τα σπίτια αυτά, που έχουν κυρίως χτισθεί από μετανάστες στην Αίγυπτο, «φέρουν στον όψιμο 19^ο αιώνα, το νέο τους στυλ αρχοντικού με ακαδημαϊκές προθέσεις, που δημιούργησε με την προσαρμογή του στις τοπικές συνθήκες, την «ύστερη», την «αιγυπτιώτικη», όπως λέγεται, πληροετική αρχιτεκτονική».⁽³⁾

Μια στενή τσιμεντένια παράκαμψη ανηφορίζει αριστερά και μετά από 100 μέτρα μας οδηγεί στην «Αμανίτα». Είναι ένας πανέμορφος ξενώνας με έξοχη τοιχοποιία, που λειτουργεί από τον Οκτώβριο του 2004.

Ερωτευμένος αθεράπευτα, εδώ και μια 25ετία με τον τόπο, ο Φιλάρετος Ψημμένος απόχτησε σ' αυτή την ειδυλλιακή τοποθεσία μια έκταση γης με θέα μοναδική. Ένα προϋπάρχον αλλά μισοερειπωμένο αρχοντικό του

Στη διαδρομή από την Αγ. Παρασκευή προς τον Αγ. Γεώργιο. (αριστερά)

Ο υπέροχος πετρόχτιστος ξενώνας «Αμανίτα», 200 μέτρα πάνω από το εξωκκλήσι του Αγ. Γεωργίου.

Χτιστή Βρύση στο δρόμο για Μυλοπόταμο, μια από τις πάμπολλες βρύσες της Τσαγκαράδας με το θαυμάσιο βουνίσιο νερό.

Το μικροσκοπικό γραφικότατο εξωκκλήσι του Σταυρού, μερικά λεπτά κάτω από την Νανοπούλαιο Σχολή. (δεξιά)

19^ο αιώνα αποτέλεσε το πρότυπο πάνω στο οποίο βασίστηκε η αρχιτεκτονική του νέου οικοδομήματος.

Από την πλακόστρωτη αυλή περνάμε στην αίθουσα καθιστικού και πρωινού. Είν' ένας χώρος με γοητευτικές γωνιές, μεγάλο τζάκι και θαυμάσια επίπλωση. Εσωτερική ξύλινη σκάλα μας οδηγεί στους δύο ορόφους όπου βρίσκονται τα δωμάτια και οι σουίτες με τα τζάκια, την ωραία επίπλωση, την εκκλησιαστική θέα στην Τσαγκαράδα, στη φύση και σ' όλα τα νησιά των Βορείων Σποράδων. Απέναντι από το κεντρικό κτίριο του ξενοώνα ένα σπιτάκι προσφέρει στο ισόγειο όλα όσα χρειάζεται μια 4μελής οικογένεια.

Ο Φιλάρετος μαϊεύει ο ίδιος τα μανιτάρια απ' το βουνό και τα προσφέρει με διάφορους τρόπους μαγειρωμένα στους επισκέπτες του. Φτιάχνει επίσης ο ίδιος το ζυμωτό ψωμί και συνοδεύει πρόθυμα τους φυσιολάτρες φίλους του σ' όλα τα μονοπάτια της Τσαγκαράδας, ακόμα και στο δύσκολο ανιχνεύσιμο μονοπάτι της

Παναγίας της Ευαγγελίστριας.

Σε απόσταση 200 μέτρων από τον Ξενώνα (με τσιμεντόδρομο και χωματόδρομο προσβάσιμους από αυτοκίνητο) συναντάμε το εκκλησάκι του **Αγ. Γεωργίου**. Από την Αγ. Παρασκευή μέχρι εδώ δεν χρειάζονται περισσότερα από **12-15 λεπτά**. Δίπλα περνάει η άσφαλτος, που από την Τσαγκαράδα κατηφορίζει προς Φακίστρα και Μυλοπόταμο. (Οδικώς η «Αμανίτα» απέχει 2 χλμ. από την Τσαγκαράδα).

Ο χώρος στο εκκλησάκι, χτισμένο αρχικά το 1772, είναι πανέμορφος, ιδανικός για χαλάρωση. Στη βάση του πανύψηλου, πετρόχτιστου καμπαναριού υπάρχει βρύση με κεφάλι λιονταριού και υπέροχο νερό. Σε λιθανάλυφο της ΝΑ πλευράς διακρίνουμε την χρονολογία **1772**. Κάτω από το καμπαναριό συνεχιζόταν κάποτε το καλντερίμι ως τη θάλασσα. Σήμερα, εκτός από μερικά αρχικά μέτρα,, έχει εξαφανιστεί οριστικά.

Μια γραφική γωνιά στο καλντερίμι για τη Ράχη Φιλάρετου.

Μπροστά στην αυλή του αρχοντικού με το εντυπωσιακών διαστάσεων δέντρο του ίταμου. (Δεξιά)

ΜΕΡΙΚΑ ΜΙΚΡΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΑ ΚΑΛΝΤΕΡΙΜΙΑ

Είναι πολύ δύσκολο να περιγράψουμε τις διακλαδώσεις όλων των μικρών εσωτερικών καλντεριμιών, κάποια απ' τα οποία δεν είναι μεγαλύτερα από μερικές δεκάδες ή, έστω, μια – δυο εκατοντάδες μέτρα. Μερικά, ωστόσο, που είναι όμορφα, σύντομα και εντοπίζονται εύκολα, σας περιγράφουμε παρακάτω.

Ένα τέτοιο ξεκινάει κάτω από την Νανοπούλειο Σχολή. Είναι στενό και κατηφορικό, με χοντρούς και λίγο άτεχνα τοποθετημένους λίθους, που αποπνέουν παλαιότητα. Σ' ένα τρίλεπτο το καλντεριμάκι βγαίνει σε τσιμεντόδρομο, όπου βρίσκεται το εκκλησάκι του **Σταυρού**, χτισμένο το **1877**. Δίπλα του ορθώνεται καστανιά με πελώριων διαστάσεων κορμό. Συνεχίζοντας τον τσιμεντόδρομο με κυκλική διαδρομή

φτάνουμε σε μερικά λεπτά και πάλι στην Νανοπούλειο Σχολή.

ΠΡΟΣ ΑΓ. ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ ΚΑΙ ΡΑΧΗ ΦΙΛΑΡΕΤΟΥ

300 περίπου μέτρα από την πλατεία των Ταξιαρχών προς την Αγία Παρασκευή, συναντάμε πάνω στην άσφαλτο τα ενοικιαζόμενα δωμάτια της Μαρίας Γεωργαντζή. Από εκεί κατηφορίζει ένα καλντερίμι προς ΑΓ. ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ (με ξύλινη πινακίδα). Ωραιο λιθόστρωτο, περνάει μερικές δεκάδες μέτρα μετά από το μεγάλο αρχοντικό της Φιλίτσας Σαλάμη του **1875**. Το σημαντικότερο όμως εύρημα εδώ είναι το δέντρο ίταμου στην αυλή. Με κορμό ευθυτενή σαν κατάρτι και με ύψος τουλάχιστον 18 μέτρων είναι το πιο εντυπωσιακό δέντρο ίταμου που έχω δει ποτέ. Ακόμη πιο παράξενο είναι το σχήμα του. Ξεκινάει στενό κοντά στο έδαφος, όσο ψηλώνει όμως διευρύνεται, αποκτώντας αργότερα το σχήμα μιας μεγαλόπρεπης ομπρέλλας. Πάνω ακριβώς από το δέντρο, στην άσφαλτο, είναι η ψησταριά «Ίταμος».

Μετά τον ίταμο συνεχίζει το μονοπάτι, αρχικά επίπεδο και στενό. Πολύ σύντομα ξαναγίνεται λιθόστρωτο κατηφορικό, ελικοειδές, με περίτεχνη κατασκευή. Περνάμε δίπλα από δυο αιωνόβιες καστανιές. Λίγο πιο κάτω ακολουθούμε την διακλάδωση δεξιά και στη συνέχεια κατηφορίζουμε αριστερά. Εμφανίζεται χαμηλότερα ένας τσιμεντόδρομος με κατεύθυνση προς Αγ. Παρασκευή. Εδώ δεσπόζει κι ένας πλάτανος με πελώρια κουφάλα. Το καλντερίμι συνεχίζει χορταριασμένο, γλυκύτατο και στενό. Μετά από λίγο καταλήγει στην χορταριασμένη «Ράχη Φιλάρετου». Μια πινακιδούλα δείχνει τον τσιμεντόδρομο, που κατηφορίζει αριστερά προς την «Παραλία Μυλοποτάμου». Από την αρχή της διαδρομής μας μέχρι εδώ χρειαστήκαμε λιγότερο από ένα 10λεπτο.

Πάνω από την Ράχη Φιλάρετου συναντάμε την άσφαλτο, που ανηφορίζει προς Τσαγκαράδα ή κατηφορίζει προς Μυλοπόταμο. Έχουμε δυο πεζοπορικές δυνατότητες. Είτε να συνεχίσουμε δεξιά το καλντερίμι προς Αγ. Παρασκευή είτε ν' ανηφορίσουμε το καλντεριμάκι προς Πλατεία Ταξιαρχών. Μ' αυτή την διαδρομή θα ξαναβρεθούμε στο κατηφορικό, ελικοειδές καλντερίμι με τις δυο αιωνόβιες καστανιές, που θα μας οδηγήσει στον ίταμο.

Μισοερειπωμένο νεοκλασσικό του 1908 έξω από την πλατεία του Αγ. Στεφάνου, που έχει μπει σε πρόγραμμα ανακαίνισης. Λεπτομέρεια από τις «Τρεις Βρύσες».

ΠΛΑΤΕΙΑ ΑΓ. ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΤΟ ΜΟΝΟΠΑΤΙ ΤΩΝ «ΤΡΙΩΝ ΒΡΥΣΩΝ».

Η τέταρτη συνοικία της Τσαγκαράδας πήρε το όνομά της από τον ναό του **Αγ. Στεφάνου**, του **1805**. Βρίσκεται στο βόρειο άκρο του χωριού, μετά την συνοικία της Αγ. Παρασκευής. Η μικρή πλατεία είναι πλακοστρωμένη και γραφική. Μια ταβερνούλα, ανοιχτή από το πρωί, προσδίδει με την ανθρώπινη παρουσία στον χώρο, τη ζεστασιά που έλειπε από την έρημη πλατεία της Αγ. Κυριακής. Στην αντικρινή πλευρά του δρόμου ορθώνεται ένα μισοερειπωμένο αλλά πανέμορφο νεοκλασσικό του **1908**, που διατηρεί στους τοίχους του εμφανή ίχνη παμπάλαιων χρωματισμών.

Στον χώρο της πλατείας υπάρχουν κάποιοι πολύ μεγάλοι αλλά ξεροί κορμοί καστανιάς. Το κέντρο της πλατείας διαφεντεύει ένας ογκωδέστατος κορμός. Με την πρώτη φευγαλέα ματιά νομίζω, ότι είναι άλλο ένα γιγάντιο πλατάνι. Σηκώνοντας όμως τα μάτια μου αναγνωρίζω τα χαρακτηριστικά φυλλώματα της

δρυός. Είναι προφανώς η ογκωδέστερη δρυς που έχω δει ποτέ. Δεν είναι όμως ακριβώς έτσι. Πλησιάζοντας τον κορμό παρατηρώ έκπληκτος, ότι δεν είναι ένας αλλά δυο κορμοί. Ο ένας είναι πράγματι της δρυός ο άλλος όμως, ολότελα ξερός και πολύ πιο ογκώδης από τον προηγούμενο, ανήκει σε μια πελώρια καστανιά. Μια καστανιά που, ποιος ξέρει με ποιο τρόπο και πόσα χρόνια πριν, έχει καταφέρει να συσσωματωθεί με την διπλανή της βάλανιδιά σ' ένα μόνιμο, αδιάσπαστο σφιχταγκάλιασμα.

- Μόνο που ξερόθηκε τα τελευταία χρόνια η καστανιά, μου λέει η κυρούλα απ' την ταβέρνα.

Για την ιστορία μετράμε την περίμετρο του κορμού των σιαμαίων αυτών δέντρων. Φτάνει τα **12 μέτρα!**

Λίγο πριν φτάσουμε στην πλατεία του Αγ. Στεφάνου μια πινακιδούλα πάνω στην ασφάλτο μας δείχνει το καλντερίμι προς τις «**Τρεις Βρύσες**». Υπέροχο λιθόστρωτο, εξαφανισμένο κάτω από ξερόφυλλα. 20 μόλις μέτρα πιο πάνω συναντάμε την **πρώτη βρυσούλα**, χτιστή με πελεκητή πέτρα και λιγοστό νερό. Απέναντί της μεγάλο πλατάνι και στη συνέχεια τρεις υπε-

ραιωνόβιες καστανιές. Σ' ένα λεπτό βγαίνουμε σε τοιμεντόδρομο και, χωρίς σήμανση, κατηφορίζουμε δεξιά. Στα 40 περίπου μέτρα ξαναβρίσκουμε την πινακιδούλα και το καλντερίμι αριστερά. Αρκετά στενό και ανώμαλο το μονοπάτι κατηφορίζει ανάμεσα από σπίτια και αυλές. 100 περίπου μέτρα μετά φτάνουμε στην **δεύτερη βρύση**. Είναι χτιστή κι αυτή, με τρεις κρουνοί και ικανοποιητική ροή εξαίρετου νερού. Στην εντοιχισμένη πλάκα αναφέρεται ο δωρητής **Γεώργιος Βασιλόπουλος** και η χρονολογία **1924**. Εδώ διχάζεται το καλντερίμι. Ένα απότομο, κάθετο τμήμα του μας οδηγεί σε 25 μόλις μέτρα στην ασφάλτο, όπου υπάρχει μια **τρίτη βρύση**. Το άλλο τμήμα του καλντεριμιού κινείται μέσα από υπέροχο φυσικό περιβάλλον παράλληλα με την ασφάλτο, ύπερα κατηφορίζει δεξιά και σ' ένα δίλεπτο καταλήγει πάλι στο δρόμο. Ολοκληρώνουμε έτσι αυτό το πολύ όμορφο εσωτερικό καλντεριμάκι, που με συνεχές βάδισμα, δεν ξεπερνάει τα **6-7 λεπτά**.

Με την συννεφιά και τη μικρή διάρκεια της μέρας δεν αργεί να πέσει το σκοτάδι. Ανάβουν τα φώτα ως τα πιο απόμακρα σημεία της Τσα-

Ο θαυμάσιος Ξενώνας και ο χώρος εστίασης της Αλέκας, σημείο αναφοράς για την τουριστική υποδομή της Τσαγκαράδας.

ΦΩΤ. ΑΡΧΕΙΟ ΞΕΝ. ΑΛΕΚΑ

γκαράδας, ακόμα κι εκεί που δεν μένει κανείς. Ανάβουν και τα φώτα της πλατείας της Αγ. Παρασκευής, παιχνιδίζουν οι φωτοσκιάσεις ανάμεσα στον όγκο της εκκλησίας, στα κλαδιά και στον κορμό του μεγάλου πλάτανου. Περιδι-αβαίνουμε για ώρα με ήσυχα βήματα στα έρημα σοκάκια. Ποιος να βγει για βόλτες στο υγρό, φθινοπωριάτικο βραδινό. Όλοι έχουν βρει μια ζεστή γωνιά στις ταβέρνες και στα καφέ.

Ο Ξενώνας και το εστιατόριο της «**Αλέκας**» είναι ολόφωτα πάνω από το δρόμο. Είναι αδύ-νατον ν' αντισταθούμε στις εξαιρετικές γεύσεις της **Αλέκας**, στην ανθρώπινη ζεστασιά της κό-ρης της **Ελένης**, στην ομορφιά του χώρου και στην εξυπηρετικότητα του προσωπικού. Κάθε φορά, που, εδώ και χρόνια γευματίζουμε στις **Αλέκας** βρίσκουμε την πατροπαράδοτη πηλι-ορείτικη κουζίνα της με τις αγνές πρώτες ύλες και την αυθεντική νοστιμιά, που καθιέρωσαν την **Αλέκα** ως μια από τις γευστικές διασημότη-τες του Πηλίου.

Υπέροχο είναι το κασιμάκι φούρνου με χυ-λοπίτες, το μοχαράκι με ντόπια κάστανα, οι πατατοκεφτέδες κι η ρεβυθάδα. Μετά το δεί-πνο χαλαρώνουμε στον ατμοσφαιρικό χώρο του καφέ με το ξύλινο δάπεδο και τα δοκάρια ορο-φής, έναν χώρο με ιδιαίτερη προσωπικότητα, για ήρεμες στιγμές. Αργά το βράδυ, μετά από όλη την κούραση της μέρας, αποσυρόμαστε στο θαυμάσιο δωμάτιό μας για έναν ύπνο γαλήνιο και αβίαστο.

ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΤΑΞΙΑΡΧΕΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΦΑΡΑΓΓΙ ΤΟΥ ΜΥΛΟΠΟΤΑΜΟΥ

Υπάρχουν δυο ακόμη διαδρομές που θα σας βοηθήσουν να συμπληρώσετε την εικόνα σας για τον τόπο, λέει ο Κυριάκος. Η πρώτη είναι προς το Φαράγγι του Μυλοποτά-μου, όχι όμως η διάσχιση της κοίτης του γιατί είναι δυσπρόσιτη.

Ξεκινάμε από τον ναό των Ταξιαρχών. Στο πίσω μέρος του διακρίνουμε ανάγλυφη επιγρα-φή με χρονολογία **1766**. Το εξωτερικό τμήμα του Ιερού είναι τρίκογχο, μεγάλων διαστάσεων και ασβεστωμένο, ενώ υπάρχουν εντοιχισμένα παμπάλαια διακοσμητικά πιάτα. Με κατεύ-θυνση **ΝΑ** φτάνουμε σε **3** λεπτά στην «**Ράχη Πλατανάκια**», μια από τις τρεις **Ράχες** της Τσα-γκαράδας. Οι άλλες δυο είναι οι **Ράχες** «**Απο-στολίδη**» και «**Φιλαρέτου**». Σ' αυτά τα υπερυ-

ψωμένα ξέφωτα με την περσόπη θέα γινόταν κάποτε οι συναναστροφές των ανθρώπων της συνοικίας. Σήμερα η **Ράχη Πλατανάκια** είναι μια πλακόστρωτη πλατειούλα, που έχει χάσει την αλλοτινή της αίγλη. Αλλά και το καλντερί-μι, που κάποτε κατέλυγε στην παραλία του Μυ-λοποτάμου, πολύ γρήγορα τελειώνει και δίνει τη θέση του σ' έναν άχαρο τσιμεντόδρομο, που περνάει ανάμεσα από σύγχρονα οικήματα.

Βαδίζουμε ήδη παράλληλα με το Φαράγγι του Μυλοποτάμου, το βαθύτερο του Πηλίου και πολύ δημοφιλές σε όσους ασχολούνται με διάσχιση φαραγγίων. Συναντάμε άσφαλο, αι-ωνόβιες κασιανές, κεραιές και εξωκλήσι του **Αγ. Στυριδώνα**, χτισμένο αρχικά το **1882**. Μπαίνουμε δεξιά σε χωματόδρομο με πυκνό δάσος νεαρών αγριοκαστανιών. Σε δυο λεπτά στρίβουμε δεξιά για **Κούτρα**. Είναι ένας μονα-χικός και απόκρημνος λόφος, που δεσπόζει σε στρατηγικό σημείο πάνω απ' το φαράγγι. Ένα σύγχρονο καλντερίμι μας οδηγεί στην κορυφή του, σε υψόμ. **310** μέτρα. Ξύλινο κιόσκι θέας για τους επισκέπτες, τραπέζια και παγκάκια. Το φαράγγι από κάτω χάσκει φοβερό και βουερό με τους πολύχρωμους θάμνους και τα δέντρα του φθινοπώρου, τους κατακόρυφους γκρεμούς και τον απέραντο ορίζοντα του Αι-γαίου. Απέναντί μας στα **A-BA** ξεχωρίζει πολύ χαρακτηριστικά ένα μοναχικό δέντρο κου-κουναριάς με κισσό που έχει σκαρφαλώσει ως την ομπρέλα της κορυφής.

Επιστρέφουμε από την Κούτρα, μαζεύουμε μερικά ζουμερά, ώριμα κούμαρα και συνεχί-ζουμε κατηφορικά, πάντα μέσα σε δάσος κα-σιανιάς. Κάποια στιγμή συναντάμε μισοσβη-σμένη σιδερένια πινακιδούλα προς **Αη-Γιάννη**. Στενό μονοπάτι, δύσβατο ελαφρώς, πανύψηλα πουρνάρια, βρυσούλα με νερό. Μια παράκαμ-ψη στα δεξιά μας οδηγεί μετά από λίγα μέτρα στο λιτό εξωκλήσι του **Αη-Γιάννη**.

Κατηφορίζουμε συνεχώς. Ξαφνικά ακούγο-νται γανγίσματα. Προέρχονται από το μεγάλο τσομπανόσκυλο μιας στάνης, που είναι σκαρ-φαλωμένη σε μια στενή πλαγιά κάτω από τον απόκρημνο λόφο της Κούτρας. Εδώ συναντά-με την κυρά - **Φοτεινή Χιώτη** και τον γιο της **Αντώνη**, που σε ανύποπτο χρόνο τον είχε συ-ναντήσει ο Κυριάκος στα βουνά. Συνεχίζουμε σε χωματόδρομο και μετά σε τσιμεντόδρομο, που καταλήγει στην άσφαλο, στην οδό **Αχιλ-λέα Στυλιαρογιάννη**. Είναι ο κύριος δρόμος

Μυλοπόταμος. Στο έλος του γράιγου.

που οδηγεί από την Τσαγκαράδα στην παραλία του Μυλοποτάμου. Πόσες μνήμες, πόσες υπέροχες κολυμβητικές στιγμές στα βαθιά τυροκουάζ νερά αυτής της τόσο ιδιαίτερης παραλίας του Πηλίου!

Λίγα λεπτά αργότερα φτάνουμε στο τέρμα του δρόμου, στο πλάτωμα με τον χώρο στάθμευσης και το ταβερνάκι. Ψιλόβροχο και γραίγος δυνατός. Στο parking δυο μόνον αυτοκίνητα. Το καλοκαίρι είναι αμέτρητα. Κάτω χαμηλά ο καιρός λυσομανάει. Τα κύματα σκάζουν στους βράχους με απερίγραπτη μανία και μας ραίνουν με σταγονίδια. Τα νερά είναι γκριζα και θολά. Ποτέ δεν έχει τύχει να ξαναδούμε τέτοιο Μυλοπόταμο.

Μετά την παραζάλη και την αντάρα της θάλασσας επιστρέφουμε στα ηπειρωτικά, στην μελαγχολική ακινησία των δέντρων του φθινοπώρου. Ένα χιλιόμετρο πριν από την Τσαγκαράδα σταματάμε. Είναι μια στάση επιβεβλημένη, γνώριμη από χρόνια. Πάνω από το δρόμο, με τα φώτα αναμμένα στην προέκταση του δάσους, μας γνέφει ο «Δειπνοσοφιστής». Φέρνουμε στο νου μας το περίφημο συμπόσιο που περιγράφει ο Αθήναιος, με τις 24 επιφα-

νείς προσωπικότητες της αρχαιότητας. Στον «Δειπνοσοφιστή» βέβαια δεν συναντάμε τους αρχαίους φιλοσόφους, τους ορίτορες, τους ποιητές και γραμματικούς.

Βρισκόμαστε όμως σ' έναν χώρο πανέμορφο, με αναμμένο τζάκι, ωραία επίπλωση, διακόσμηση και στυλ. Ο Άρης και η Βάσω μας ξεναγούν στα μυστικά των γεύσεων του Δειπνοσοφιστή. Ενός εστιατορίου, που από το 1992 έχει δημιουργήσει παράδοση στην εναλλαγή της δημιουργικής ελληνικής και μεσογειακής κουζίνας, με άριστες πρώτες ύλες εποχής από κήπο ιδιόκτητο.

Άγρια μανιτάρια και μανιταρόπιτα, φιλέτο με σάλτσα Μαδέρα, φαρονέφρι με μήλα και δαμάσκηνα, χοιρινό με κάσπανα και αγριογούρουνο κρασάτο είναι μερικές μόνον από τις δημιουργίες του Δειπνοσοφιστή. Η σοκολατόπιτα, εξάλλου, και το cheese-cake με σιρόπι από μαύρα μούρα είναι γλυκά φημισμένα από χρόνια. Εξίσου υπέροχες είναι και οι καλοκαιρινές στιγμές στον αύλειο χώρο του Δειπνοσοφιστή. Κάτω από την δροσερή σκιά πλατάνων, καστανιών και καρυδιών έχει κανείς την αίσθηση, ότι βρίσκεται στην καρδιά ενός Πηλιορείτικου βουνού.

Δειπνοσοφιστής. Ένα εστιατόριο πολύ ιδιαίτερο, τόσο σε περιβάλλον όσο και σε γεύσεις.

Το ξωκκλήσι της Παναγίας της Ευαγγελίστριας, ένας προορισμός απόκρυφος και δυσπρόσιτος.

ΣΕ ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΡΙΑΣ

Να είναι απόγευμα με βαριά συννεφιά και απειλή βροχής, το φως της μέρας να μας εγκαταλείπει γοργά κι εμείς να ξεκινάμε για το σπηλαιώδες ξωκκλήσι της **Παναγίας της Ευαγγελίστριας** είναι κάτι, που μόνον ο Κυριάκος θα μπορούσε να προτείνει και μόνον με τον Κυριάκο θα αποφαισίζαμε να επιχειρήσουμε.

Κατηφορίζουμε λοιπόν με το αυτοκίνητο τον περιφερειακό δρόμο του Μυλοποτάμου και, ελάχιστα χιλιόμετρα πριν από την ακτή, συναντάμε στ' αριστερά μας, καρφωμένη σε κορμό καστανιάς, μια ξύλινη πινακίδα με την ένδειξη «**Παναγία – Ευαγγελίστρια – Καραβοστασιά**».

Στενό και κατηφορικό το μονοπάτι, βουλιάζουν τα πόδια μας μέσα στα ξερόφυλλα. Γύρω μας ζούγκλα, δίπλα ρυάκι βουερό. Λίγο αργότερα συναντάμε διακλάδωση με πινακίδα «**Παναγιά Ευαγγελίστρια**» στ' αριστερά αλλά χωρίς καμία ένδειξη δεξιά. Φεύγουμε αριστερά, πηδάμε το ρεματάκι και μετά από λίγο βγαίνουμε απ' τη ζούγκλα. Μπροστά μας χωματόδρομος και 200 μέτρα μακρύτερα η ακτή.

- *Αυτός είναι κανούργιος δρόμος, δεν τον ξέρω, λέει ο Κυριάκος. Έχει κόψει το μονοπάτι.*

Από διαίσθηση και εμπειρία ο φίλος μας ανηφορίζει τον δρόμο αριστερά και, λίγο πιο πάνω, ανακαλύπτει μικρή ξύλινη πινακίδα προς το ξωκκλήσι. Μπαίνουμε σε κτήμα με ελαιώνα, που γρήγορα μετατρέπεται σε ζούγκλα. Το μονοπάτι γίνεται αδιόρατο και στο τέλος εξαφανίζεται εντελώς. Φτάνουμε σε μικρό αγροτόσπιτο, σε κτήμα με ελιές και λεμονιές αλλά μονοπάτι δεν υπάρχει πουθενά. Τα χρονικά περιθώρια

στενεύουν, ο Κυριάκος ψάχνει πυρετωδώς. Κάποια στιγμή ακούγεται η φωνή του. Αθέατο αρχικά το μονοπάτι γίνεται αργότερα ευκρινέστερο, και σ' ένα 5λεπτο μας οδηγεί στην άκρη ενός γκρεμού. Εδώ, κάτω από μια μεγάλη κοιλότητα βράχου που προσφέρει τέλεια προφύλαξη, είναι φωλιασμένο το ξωκκλήσι, αθέατο από παντού, εκτός από ένα συγκεκριμένο σημείο της θάλασσας. Ακριβώς από κάτω κατακόρυφος γκρεμός. Απέναντι στα βόρεια ο κάθετος κάβος του **Παλιόκαστρου** και πίσω του κρυμμένη η παραλία της **Φακίστρας**. Απόλυτη μοναξιά. Το μόνο που ακούγεται είναι ο ήχος των κυμάτων στην αφιλόξενη ακτή. Αν ήταν μέρα, θα μπορούσαμε να ρεμβάζουμε για ώρα.

Κι ενώ πλησιάζει η νύχτα, ο Κυριάκος παίρνει ένα μονοπάτι προς τα νότια, παράλληλα με την ακτογραμμή και όχι προς το εσωτερικό. Πάμε να πούμε κάτι αλλά μας κάνει νόημα να τον ακολουθήσουμε. Το μυστήριο διαρκεί μερικά λεπτά. Φτάνουμε ξαφνικά σ' ένα σημείο πάνω απ' την ακτή, όπου ένας βράχος είναι τόσο όμορφα σμιλεμένος που σχηματίζει ένα κάθισμα τέλειο, με απόλυτη θέα στην απεραντοσύνη του πελάγους.

- *Θα μπορούσα να τον ονομάσω και «Θρόνο του Ποσειδώνα», λέω στον Κυριάκο.*

Χαρίζουμε στους εαυτούς μας μερικά λεπτά ξεκούρασης και ρεμβαισμού. Ύστερα ξεκινάμε όλοι τον δύσκολο ανήφορο βιαστικά και αγχωτικά, λίγο πριν πέσει το σκοτάδι...

Χωρίς συμπληρωματική, σχολαστική σηματοδότηση δεν μπορούμε να προτείνουμε αυτή τη διαδρομή. Με έμπειρο όμως οδηγό την συνιστούμε θερμά. Εδώ θα παρεμβληθεί το μονοπάτι που θα μας στείλει ο Κυριάκος προς Παλιόκαστρο.

ΣΚΑΡΦΑΛΩΝΟΝΤΑΣ ΣΤΟ ΠΑΛΙΟΚΑΣΤΡΟ

Όταν βρεθούμε στη Φακίστρα, βλέπουμε απέναντί μας ένα βράχινο κώνο που αποτελεί μυστήριο πώς τιθασειεται από τις ανθρωπίνες δυνάμεις.

Λίγα μέτρα πιο πάνω από τη Φακίστρα, βυθιζόμαστε σε έναν ελαιώνα γρασιδωτό. Διασχίζοντας τον ελαιώνα οδηγούμαστε σε δέκα λεπτά στην κοίτη της βαθιάς ρεματιάς.

Την περνάμε κι ανηφορίζουμε

μέσα από ένα μαγευτικό και καταδασωμένο μονοπάτι, που εμβολίζεται από τους αγριόβατους, τις κληματίδες, τα ακάνθινα γιορντάνια και τις μακρουλές περιπλοκάδες της πηλιορείτικης κλωρασιάς. Στη βάση ενός απότομου ριζοβουνιού αποκαλύπτεται το βράχωμα του Παλιόκαστρου, που είναι ένας ανυπότακτος θαλασσινός μπροστάρης, με ερειπωμένα τα απομεινάρια των αρχαίων τειχών. Από κάτω μας, γαλαζώνει η πανέμορφη ακτή της Φακίστρας.

Χρειαστήκαμε ως εδώ γύρω στα είκοσι λεπτά, από τη Φακίστρα, μαζί με διάχιση του φαραγγιού της.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Έχουμε αρχίσει με άλλο βλέμμα να κοιτάμε την Τσαγκαράδα. Όχι σαν ένα απρόσωπο μακρονάρι μήκους 4.4 χιλιομέτρων, διάσπαρτο και χαμένο μέσα στην πυκνοδασωμένη πηλιορείτικη πλαγιά. Αλλά σαν ένα οικιστικό σύνολο, που εδώ και πέντε περίπου αιώνες είναι πάνσοφα δομημένο σε μικρές ενότητες ανεπτυγμένες γύρω από πλατείες και εκκλησιές, με απλοχωριά σπάνια μέσα στην απαραμίλλη ωραιότητα της φύσης.

Για κάθε επισκέπτη, μα κυρίως για περιηγητές και φυσιολάτρες, η Τσαγκαράδα είναι ένας συναρπαστικός προορισμός τεσσάρων εποχών, από τους αυθεντικότερους της χώρας.

Ευχαριστούμε θερμά:

Τον Δήμαρχο Μουρσειού, **Κων/νο Λεβέντη**, την Αντιδήμαρχο **Μαρίνα Ρηγοπούλου** και τον **Νίκο Ντόλια** για τις βοήθειές τους. Τους καλούς φίλους **Κυριάκο Παπαγεωργίου**, **Μιχάλη Πόρναλη** και **Θανάση Παντέ**.

Παραπομπές

- (1) Κ. ΛΙΑΠΗΣ, «Πήλιον Όρος», Ζαγορά 2001
- (2) Γ. ΚΙΖΗΣ, «ΠΗΛΙΟΡΕΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΔΟΜΙΑ», ΑΘΗΝΑ 1994
- (3) Γ. ΚΙΖΗΣ, 'ΟΠΩΣ 2.

Πληροφορίες

Για Διαμονή στην Τσαγκαράδα:
www.dimosmouresiou.gr

♦ Ξενώνας - Εστιατόριο "Ο χαμένος Μονόκερως" : Τηλ. 24260 49930, www.lostunicorn.com

♦ Ξενώνας Αμανίτα : Τηλ. 24260 49707, 210 8991484, www.amanita.gr

♦ Ξενώνας - Εστιατόριο "Αλέκα" : Τηλ. 24260 49380, www.alekashouse.gr

♦ Ξενώνας "Η Θαλλώ" : Τηλ. 24260 49314, 6932 396231 www.pelion.com.gr/thallo.htm

Για εστίαση

♦ Ταβέρνα "Αγνάντι" : Τηλ. 24260 49210

♦ Εστιατόριο - Καφέ Μπαρ "Δειπνοσοφιστής" : Τηλ. 24260 49825, 6977 975082 www.dipnosofistis.com

Για πεζοπορία

Θανάσης Παντές : Τηλ. 6948 508120 www.walkingholidays.gr

Γιατί Τσαγκαράδα;

του Κυριάκου Παπαγεωργίου

Ρωτώ και Ξαναρωτώ και, περιμένοντας απάντηση, μου αποκρίνονται από τα βάρη τους, κάτι σπηλιές και ξέφωτα, κύματα, ξούρες μα και κούμαρα, με μια κόκκινη ψαλμουδιστή φωνή, είτε διάττορα είτε ψιθυριστά...

“Μα για τα δάση της καστανιάς και της φτέρης, που αυλίζουνται δωρεάν στο ασημί της θάλασσας... Για το ατλάξι, τις σκαλωσιές των κυμάτων και τη θολή γραμμή των οριζόντων... Για τα λιθόστρωτα, τους μαχαλάδες και τα κονάκια... Για τους εγκρεμμονούς, τις σπηλιάδες και τα καγγιόλια, στη Φακίστρα, την Νταμούχαρη και τη Μεγαλομάτα... Για τις τρανές καμέλιες, τις ορτανσιές, τις αζαλέες της. Για τον ίταμο, τη φλαμουριά και το ζαμπάκι. Για τα πλατάνια, της Κυριακής, του Ταξιάρχη και της Παρασκευούλας, τα δυο λιονταροκέφαλα και τη μουσουριστή ροή τους... Για τις σουμές, τα ρέματα και τα ρυάκια που συλλαβίζουν μουσουλώντας στις χαράδρες... Για το γεφύρι, τον καταρράκτη και το φαράγγι της... Για τα βατόμουρα, τις κουμαριές, τα λιόπουρα... Για τις ευδιές, τις καταχνιές και τις χρυσές βροχές... Για τις ράχες, στον Φιλάρετον, στ’ Αποστολίδη, στα Πλατανάκια... Για το σιρόπι το πιητό, το καρυδάκι, το περγαμόντο της θεία – Κατίνας... Για τις βασιλές, τις γουργουλιάνες, τα νερατζάκια... Για το καλντερίμι στον Αϊ – Γιώργη, το τέμπλο του Ταξιάρχη, τη φιλόστεγη Κούτρα... Για το γλυκό λεβάντε, το δυνατό μαΐστρο, τον Αϊ – σορόκο... Για τη Ρηνιώ τη ράφτρα, τον μαστρο – Πέτρο και τ’ αργιοπαίδια, που ροβολάνε στα καλντερύμια. Για το Παλιόκαστρο, την Καραβοτσαξιά και το Κρυφό Σχολειό... Για τους γρούλους, τα μυλοκόπια, τους συκοφάγους... Για την Ελένη τη λυγερή, τη Φρόσω τη σεμνή και κείνη τη χοντρούλα που φανάζουν Φωτεινή... Για την κρήνη του Ταξιάρχη, το ξωκκλήσι πάνω απ’ τη σπηλιά και το βουνίσιον Άθωνα. Για τ’ Αγιονόρος, τη Σκιάθο και τις μικρές Σποράδες, που κουνάνε μαντήλια λαμπερά, ύστερα από κάθε καταιγίδα... Για τα δάση που λυγάνε τη μέση τους και γλυκά φιλάνε το κύμα... Μα και για το κύμα, που υψώνει ανάστημα κι ερωτεύεται τις οξιές... Για το φθινόπωρο, το χειμώνα, την άνοιξη και το θέρο... Μα γιατί άλλο θέ μου...!”

Στους Βράχους της Καραβοτσαξιάς, στο «Θρόνο του Ποσειδώνα».

